

ביקור חולים מאי היא

א. נדרים לט"מ.

רב חלבו חלש, נפק אכריו רב כהנא "רב חלבו באיש!" לא איכא דקא אתי. אמר להו: לא מעשה בתלמיד אחד מתלמידי ר' עקיבא שחלה לא נכנסו חכמים לבקרו ונכנס ר' עקיבא לבקרו ובשביל שכיבדו וריבצו לפניו חיה א"ל רבי החייתני יצא ר' עקיבא ודרש כל מי שאין מבקר חולים כאילו שופך דמים! כי אתא רב דימי אמר כל המבקר את החולה גורם לו שיחיה וכל שאינו מבקר את החולה גורם לו שימות. מאי גרמא? כל שאין מבקר חולה אין מבקש עליו רחמים לא שיחיה ולא שימות.

ב. השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש א

בעל ההלכות הוציאן למצות האלו מוהלכת בדרכיו שהיא מצות עשה באמת כתב וללכת בדרכיו ולהלביש ערומים לקבור מתים לנחם אבלים לבקר חולים. ומצוה אחת הן.

ג. רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף יא עמוד ב

טעמא דמילתא משום דתנחומי אבלים מדאורייתא דבכלל גמילות חסדים הוי וגמ"ח מן התורה כדאמרי' והודעת להם את הדרך זו גמ"ח ולפיכך אמרו דכיון שעוסק במצוה (סוכה דף כה א) פטור מן המצוה ואף על פי שכבר נקבר המת לא יתחיל:

ד. רמב"ם הלכות אבל פרק יד הלכה א

מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים, ולהוציא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים... אף על פי שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחריך בתורה ובמצות.

ה. נדרים לט"ע"ב

אמר ריש לקיש רמז לביקור חולין מן התורה מניין? שנאמר "אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל אדם וגו'" מאי משמע? אמר רבא אם כמות כל האדם ימותון אלה שהן חולים ומוטלים בעריסתן ובני אדם מבקרים אותן, מה הבריות אומרים לא ד' שלחני...

תלמוד ומדרש

ו. שבת יב ע"א

וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבן שמעון בן גמליאל אין משדכין את התינוקות לארס ולא את התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות ואין מנחמין אבלים ואין מבקרין חולין בשבת דברי בית שמאי ובית הלל מתירין.

ז. שבת יב ע"ב

ואמר רבי חנינא בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת.

ח. שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן לו

וממילא נלמד גם זאת מתוך דבריהם של השאילתות והלבוש דלהלכה פסקינן דלא כר' חנינא דבקושי התירו לבקר, אלא דיותר בשופי וכפשטות משמעות דבריהם של בית הלל שמתירים...

ט. סוכה מא ע"ב

תניא רבי אלעזר בר צדוק אומר כך היה מנהגן של אנשי ירושלים אדם יוצא מביתו ולולבו בידו הולך לבית הכנסת לולבו בידו קורא קריאת שמע ומתפלל ולולבו בידו קורא בתורה ונושא את כפיו מניחו על גבי קרקע הולך לבקר חולים ולנחם אבלים לולבו בידו נכנס לבית המדרש משגר לולבו ביד בנו וביד עבדו וביד שלוחו מאי קא משמע לן להודיעך כמה היו זריזין במצות

י. מועד קטן כג ע"א

תנו רבנן: אבל שבת ראשונה אינו יוצא מפתח ביתו שניה יוצא ואינו יושב במקומו שלישיית יושב במקומו ואינו מדבר רביעית הרי הוא ככל אדם. רבי יהודה אומר לא הוצרכו לומר שבת ראשונה לא יצא מפתח ביתו שהרי הכל נכנסין לביתו לנחמו, אלא שניה אינו יוצא מפתח ביתו, שלישיית יוצא ואינו יושב במקומו, רביעית יושב במקומו ואינו מדבר, חמישיית הרי הוא ככל אדם.

יא. חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף כג עמוד א

ת"ר אבל שבת ראשונה אינו יוצא מפתח ביתו. יש שפירשו דהאי שבת היינו שבוע... נראים הדברים כמו שפירשוהו דשבת האמורה כאן היינו שבת ממש, ועליה אמרו כי שבת ראשונה לת"ק או שבת שנייה לדברי ר' יהודה אינו יוצא מפתח ביתו לבית הכנסת כשם שאינו יוצא לשוק...

יב. פרקי דרבי אליעזר פרק יז

רָאָה שְׁלֵמָה שְׁמַדַּת גְּמִילוֹת חֲסָדִים גְּדוּלָּה לְפָנֵי הַמָּקוֹם, וְקִשְׁפָּנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּנֵה שְׁנֵי שְׁעָרִים, אֶתְדָּ לְחֻמָּתֵינִים וְאֶתְדָּ לְאֲבָלִים וְלַמְּגִדִים. וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִין בְּשַׁבְּתוֹתָיו וְיוֹשְׁבֵינִי בֵּין שְׁנֵי שְׁעָרִים הֶלְלוּ, וְהִנְכַּסְּ בְּשַׁעַר חֻמָּתֵינִים הָיוּ יוֹדְעִין שְׁהוּא חֻמָּתָן, וְהָיוּ אוֹמְרִים לוֹ, הַשּׁוֹכֵן בְּבֵית הַזֶּה יִשְׁמַחֶךָ בְּכַנְיָם

ובבנות. והנכנס בשער אבליים והיה שפמו מקסה אז היו יודעין שהוא אבלי, והיו אומרים לו, השוכן בבית הזה ינקמה. והנכנס בשער האבליים ולא היה שפמו מקסה, אז היו יודעין שהוא מגדה... משחרב בית המקדש התקינו שיהיו חתנים ואבליים הולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ואנשי המקום רואין את החתן ושמים עמו, ורואין את האבלי ויושבים עמו על הארץ, כדי שישבו ויצאו ישראל ידי חובתן בגמילות חסדים.

לכתחילה או בדיעבד?

יג. רש"י מסכת שבת דף יב עמוד א
אין משדכין - בשבת, משום ממצוא הפצך.
ובית הלל מתירין - דקא סברי הפצך ולא חפצי שמים.
ואין מנחמין - משום דמצטער עם המצטעריין.

יד. שאילתות דרב אחאי פרשת אחרי מות שאילתא צג

בשבת מהו לשוילי בקצירא? מי אמרינן כיון דאזיל וחזיה ליה דאית ליה צערא חלש דעתיה וקא עקר עינוגא דשבתא ורחמנא אמר וקראת לשבת עונג, או דלמא כיון דאמר מר כל מאן דאזיל ומשאל בקצירא דמי כמאן דיהב ליה חיי והלכך שפיר דמי? דתניא "רבי שמעון אומר אין הורגי כנים בשבת דברי ב"ש וב"ה מתירין... ב"ש אומרים אין משדכין על התינוקת לארסה ועל תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות בשבת ואין מנחמין אבליים ואין מבקרין את החולים בשבת ובית הלל מתירים," והלכתא כבית הלל בכולהו.

טו. רי"ף מסכת שבת דף ה עמוד ב

א"ר יוחנן בקושי התירו לנחם אבליים ולבקר חולים בשבת פירוש שמא יבא לזעוק בשבת.

טז. שו"ת יכין ובוועז חלק א סימן קיז

אבל ב"ש וב"ה הלכה כב"ה לבד ממקומות ידועים שפסקו הלכה כב"ש, ולכן אמר שבמקום זה הלכה כב"ה. אבל בקושי גדול פסקו הלכה כמותו ולא חיישינן שמא יבא להצטער עמו, זהו כפירש"י ז"ל דפי' משום צער וכ"כ בס' ארחות חיים, אבל הריא"ף ז"ל פירש שמא יבוא לצעוק וה"ה והוא הטעם שאין חוששין שמא יבא לצעוק.

יז. שו"ת בצל החכמה חלק ב סימן מד:ו

...במש"א ר"ח (שבת י"ב ב) "בקושי התירו לנחם אבליים ולבקר חולים בשבת," למה לא הזכיר גם יו"ט דהא באמת מבקרין חולים ומנחמין אבליים גם ביו"ט (עיי' אות א), והרי שמחת יו"ט חמור משל שבת... וא"כ מסתבר שמכש"כ ביו"ט שלא התירו רק בקושי! וכן ב"ש שאמרו (שם י"ב א) ואין מנחמין אבליים ואין מבקרין חולים בשבת, לא הזכירו לאסור הביקור והניחום גם ביו"ט! נראה מזה דביו"ט אין טעם לאסור לא בקור חולים ולא ניחום אבליים. והטעם י"ל עפ"י המבואר ברמב"ם (פ"י מה' אבל ה"ג), הרגלים וכן ר"ה ויוה"כ אין דבר מדברי אבילות נוהג בהן... ומשמע דאפי' דברים שבצנעא אינו נוהג ע"ש בכ"מ, לכן כיון שאין האבל נוהג שום אבילות אין לחוש שהמנחמים יצטערו שהרי אין רואין באבל שום סימני צער ואבל, משא"כ שבת שנוהגין בו עכ"פ דברים שבצנעא עיי' שו"ע יו"ד (סי' ת' סעי' א') ורואין בו סמני אבל וצער, ס"ל לב"ש שאין לנחם בו אבליים משום שיצטערו בצערו של אבל, וגם לדין בקושי התירו.

יח. רמ"א אורח חיים שז:א

ובני אדם שסיפור שמועות ודברי חדושים הוא עונג להם, מותר לספרם בשבת כמו בחול; אבל מי שאינו מתענג, אסור לאומרם כדי שיתענג בהם חבירו.

יט. משנה ברורה סימן שז ס"ק ג

ואסור לספר בשבת איזה דבר שמצטער בו:

כ. רמב"ם הלכות שבת פרק כד:ד-ה

ד: מותר לאדם לומר לפועל הנראה שתעמוד עמי לערב, אבל לא יאמר לו היה נכון לי לערב... ואסור להרבות בשיחה בטלה בשבת שנאמר ודבר דבר שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול.

ה: מותר לרוץ בשבת לדבר מצוה כגון שירוצין לבית הכנסת או לבית המדרש, ומחשבין חשבונות של מצוה... ופוסקין צדקה לעניים, והולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ואפילו לטרטויאות וטרקלין של גוים, לפקח על עסקי רבים בשבת, ומשדכין על התינוקת ליארס ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות, ומבקרין חולין ומנחמים אבליים... שכל אלו וכיוצא בהן מצוה הן ונאמר עשות חפציך וכו' חפצך אסורין חפצי שמים מותרין.

כא. שבת קיג:--

'ממצוא חפצך' חפציך אסורין חפצי שמים מותרין, 'ודבר דבר' שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול.

כב. רמב"ם הלכות שבת פרק כד:א

יש דברים שהן אסורין בשבת אף על פי שאינם דומין למלאכה ואינם מביאין לידי מלאכה, ומפני מה נאסרו משום שנאמר +ישעיהו נ"ח+ אם תשיב משבת רגלך עשות חפציך ביום קדשי ונאמר וכדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר, לפיכך אסור לאדם להלך בחפציו בשבת

ואפילו לדבר בהן כגון שיזכר עם שותפו מה ימכור למחר או מה יקנה או היאך יבנה בית זה ובאי זה סחורה ילך למקום פלוני, כל זה וכיוצא בו אסור שנאמר ודבר דבר אסור הרהור מותר.

כג. תוספות מסכת שבת דף קיג עמוד ב

שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול - פי' בקונטרס כגון מקח וממכר, ואין נראה לר"ת דהא כבר נפקא ממצוא חפצך אלא אומר ר"ת כדאמר בויקרא רבה (פ' לד) ר"ש בן יוחי הוה ליה אימא סבתא דהוה מישתעיא סגיא אמר לה אימא שבתא הוה שתקה, משמע שאין כל כך לדבר בשבת כמו בחול. ובירושל' אמרי' בטורה התירו בשאלת שלום בשבת.

כד. רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ז: כד

כך היה המנהג בירושלם, יוצא אדם מביתו שחרית ולולבו בידו, ונכנס לבית הכנסת והוא בידו, מתפלל והוא בידו, ויוצא לבקר חולים ולנחם אבלים והוא בידו, וכשיכנס למדרש משלחו לביתו ביד בנו או ביד עבדו.

כה. ספר אור זרוע חלק ב - הלכות שבת סימן נא

ומנהגנו לאחר שיוצאים מביהכ"נ בשבת הולכים לבקר את החולי' ואת האבלים.

כו. מרדכי מסכת מועד קטן הלכות תשעה באב רמז תתצו

לישב עם האבל לפני בית הכנסת [*בשבת] ומלוין אותו לביתו אומר רבינו אב"י העזרי שיש סמך ממסכת מדות כל הנכנסין להר הבית נכנסין דרך ימין ויוצאין דרך שמאל. חוץ מי שאירעו דבר שמקיף אומר לו מה לך מקיף לשמאל שאני אבל אומר לו השוכן בבית הזה כו'... ואף על גב דלא מפרש התם שבשבת היו עושין כן, בפירקי דר' אליעזר בס"פ ט"ז איתמר הכי והכי איתא התם: ראה שלמה... ע"כ לשון המדרש. ואף על גב דפרהסיא הוא משום מצוה שאני. ומשום פרהסיא אמרינן בקושי התירו לנחם אבלים בשבת. והא דקאמר שיושבין עמו לארץ משום שרוב עם לא סגי להו בלאו הכי.

כז. טור יורה דעה הלכות אבילות סימן שצג

וכ' א"א הרא"ש ז"ל ונוהגין באשכנז שהאבל הולך לב"ה בשבת ואחר התפלה יוצא האבל תחילה ויושב לפני ב"ה וכל הקהל הולכין אחריו ויושבין אצלו ועומד האבל והולך לביתו וכל הקהל הולכין אחריו ויושבין שם שעה אחת וסומכין על דבר הגדה בפרקי רבי אליעזר...

כח. שו"ע אורח חיים רפזא

יכולים לנחם אבלים בשבת, וכן יכולים לבקר את החולה.

כט. שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן לו: א

ויש לעיין בית הלל דמתירין אם הוא ג"כ בקושי וכדברי ר' חנינא, או דילמא דב"ה מתירין בשופי. ובפשטות משמע דמתירין בשופי.

ל. ספר סדר היום סדר סעודת שבת וסדר הלימוד בשבת

ויצא ולא במרוצה כמו שכתבנו למעלה, וקודם שילך לביתו אם יש איזה חולה לבקר או איזה אבל לנחם או איזה חתן לשמח ילך אליהם אחרי צאתו. ונהגו בזה ביום שבת יותר מבימי החול לשני ענינים הא' מפני שאינו עסוק בשום מלאכה וענין שיתבטל מן המצוה מפני כן. הב' מפני שהוא מכובד היום משאר הימים ויש לו מלבושים נקיים ונפש יתירה והוא ראוי להתכבד והלה יש לו נחת רוח עמו. ועוד שבסבת כבוד השבת והדרתו הוא סיוע לו לנחם ולשמח והוה ליה כאלו אחר עמו וטובים השנים מן האחד...

לא. ר' מרדכי אליהו, שו"ת מאמר מרדכי כרך ג יורה דעה סימן כא

הנה מוסכם באחרונים (שדי חמד מערכת חולה, פלא יועץ שם. בעל כרם חמד הלכות ביקור חולים) שאינו ראוי לכתחילה לכוון את ביקורו לשבת שאז פנוי ממלאכתו, בפרט שאינו יכול להתפלל עליו כבימות החול, ואולי יצטער מיסורי החולה, וכמו שאמרו בגמ' (שבת י"ב ע"ב): "בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת", אמנם אם למעשה היה טרוד במלאכתו וכיו"ב, ילך לבקרו בשבת כדי לקיים מצוות ביקור חולים... ומנהג טוב נהגו בירושלים שביליל שבת היו הולכים לבקר את החולה. והטעם למנהג זה כדי שהמלאכים המלווים את האדם מבית הכנסת לביתו יצטרפו אף הם לברכת המבקר ויענו אמן (ובשבת בבוקר נהגו ללכת לנחם את האבל, ואומרים לו: שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבוא...).

לב. מגן אברהם סימן רפז

אמרי' בגמ' בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת פי' שחששו שמא יבא לזעוק, ודלא כאותן שכל ימות השבוע אין הולכין רק בשבת. וגם באבל יאמר שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבא (ב"ח רש"ל) אבל בטי"ד סי' שצ"ג אי' דרשאי לו' המקום ינחמך ועי' שם בדריש' שנתן טעם לדבר:

לג. ערוך השולחן אורח חיים סימן רפזג

ולא הזכיר הש"ס איזה לשון לומר בניחום אבלים ונראה דיכול לומר כמו בחול המקום ינחמך בתוך וכו' אבל י"א שי"ל כמו בחולה שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבא ורחמיו מרובין ושבתו בשלום [רש"ל וב"ח] ועי' ביו"ד סי' שצ"ג ואצלינו לא נהגו בניחום אבלים בשבת:

לד. ר' חיים מרגליות, שערי תשובה סימן רפז

ונראה מי שבימות החול טריד במילי דשמיא או דעלמא ובשבת שיש לו פנאי הולך לחולה אוהבו שיודע בו שיש לו נחת מזה שהוא בא אליו לבקר מצוה קעביד ואין לו למנוע מללכת בשבת וי"ט ומי שהוא רך הלכב ומיצר על יסורי החולה אין לו לילך בשבת לבקר דלעונג ניתן ולא לצער:

מה לומר לאבל בשבת?

לה. פרישה יורה דעה סימן שצג אות ה)

"השוכן בבית זה ינחמך." אין להקשות מאי שנא הא מהא דכתב לעיל סימן של"ה (עמ' קע - קעא) בביקור חולים דבחול אומרים "ד' ישלח לך רפואה שלמה" ובשבת אין אומרים כן, שאני התם שאין מבקשים שד' יתברך ירפאהו היום דיש בו צד איסור מה שאין כן הכא שאף אם ד' ינחמהו וישמחו בבניו אין כאן מלאכה ואיסור שבת. כך שמעתי, וטעות הוא בידם, דהקושיא מעיקרא לאו כלום היא דכתב הר"ן (שבת ה: ד"ה אומר) טעם דאסור להתפלל על החולי היינו משום שיתעורר על ידו רחמיו ויבכה בשבת מחמת זכרו רוב צערו של חולי מה שאין כן בניחום אבליים...

לו. ב"ח אורח חיים סימן רפז:א

לכאורה נראה דהא ד"לא יאמר לו כדרך שהוא אומר בחול" לא קאי אלא למאי דסמך ליה "ולחולה לבקרו", והכי איתא להדיא בברייתא לשם תנו רבנן הנכנס לבקר את החולה אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, ורבי מאיר אומר יכולה היא שתרחה וכו', פירש רש"י דצריך להכריע דעתם שלא יצטערו, אלמא משמע דלאבל יכול לנחמו כמו שהוא מנחם בחול אלא דבחול דוקא כיון דבחול צריך המבקר לזעוק ולהתפלל עליו קאמרין דבשבת אסור לצעוק אלא אומר שבת היא מלזעוק וכו'. אבל ראיתי למהרש"ל (בהגהותיו לטור) שכתב דכשנחם אבליים אומר ביציאתו שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבוא ורחמיו מרובין ושבתו בשלום עכ"ל נראה דסבירא ליה דכי היכי דפליגי תנאי בביקור חולים הכי נמי פליגי בתנחומי אבליים, וכיון דקיימא לן כשבנא צריך שיאמר שבת היא מלנחם וכו' כלשון שאמר שבנא בביקור חולים. והכי מסתברא:

לז. ספר אור זרוע חלק ב - הלכות שבת סימן נא

ולענין ליתן שלום לאבל ת"ר פרק אילו מגלחין [אבל] שלשה ימים הראשונים אסור בשאילת שלום כו'... וכ"ז מיירי בחול, אבל בשבת תני פ' היה קורא בברכות ירוש' מקום שנהגו לשאול בשלום אבליים בשבת שואלים, ובדרום שואלים. רבי הושעיא רבה אזל לחד אתר וחמא אבליא בשבתא ושאל בהון אמר איני יודע מנהג מקומכם אלא שלום עליכם כמנהג מקומנו...

לח. שו"ע יורה דעה שפה:ג

מקום שנהגו להיות שואלים בשלום אבליים בשבת, שואלים. וכתב הרמב"ם שהאבל נותן שלום לכל אדם בשבת, שהוא מכלל דברים שבפרהסיא. הגה: ואסור לשלוח מנות לאבל על אביו ואמו כל י"ב חודש, ואפילו בשבת, במקום שנהגו שלא לשאול בשלומם בשבת (תשובת מהרי"ל סי' ל"א); אבל במקום שנהגו לשאול בשלומם בשבת, גם זה שרי.

לט. תשובות והנהגות כרך ה סימן שט:ג

ל"א) אמרו "גוט שבת" ונענעתי, ואף שבמחבר (סי' שפ"ה ס"ג) מביא שיש מקומות שנהגו איסור בשאילת שלום לאבל אפילו בשבת, מ"מ נלענ"ד ש"גוט שבת" מותר לאמר לאבל אף תוך ז', שהכוונה בזה שיזכה כראוי לעניינים הרוחניים של שבת, וברכה על עניינים רוחניים אינו בכלל איסור שאילת שלום.

לעבור על איסורים לבקר חולה בשבת

מ. שו"ע אורח חיים שו:ט

אסור לומר לא"י שילך חוץ לתחום בשבת אחר קרובי המת שיבואו להספידו, אבל חולה דתקיף ליה עלמא ואמר שישלחו בעד קרוביו, ודאי שרי.

מא. פרי מגדים אשל אברהם על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שו סעיף ט

יח ודאי שרי. עיין מ"א. כל פיקוח נפש שרי אף בדין תורה, כל שכן במידי דרבנן:

מב. שו"ת שבט הלוי חלק ח סימן סה

אשר שאל מע"כ היותו רב בית אבות ונתעורר כששולחים חולה בשבת לבית חולים, ובדרך כלל שולחים בלי לוייה האם מותר להודיע למשפחתו בטלפון ששלחוהו לבי"ח והשאלה בשני אופנים הא' כשהחולה בלי הכרה... והציור השני שבשאלה, שהחולה בהכרה אלא שהוא לטובת החולה לישב דעתו שלא ירגיש עצמו בדה, ורוצה לדמות להמבואר סי' ש"ל באו"ח דמדליקין נר ליולדת שלא תפחד, הנה אין בידינו לדמות דהא באו"ח שו:ט בחולה דתקיף ליה עלמא ואמר שישלחו בעד קרוביו דמותר אמירה לגוי, ומוכח דדוקא שבות דאמירה לגוי לא מלאכה דאורייתא. ואף על גב דבפמ"ג שם בא"א ס"ק י"ח משמע דאפילו איסור תורה שרי כה"ג והגאון מהרש"ם ח"ד סי' נ"ד צירף זה להלכה, מכ"מ בתשובת הרי בשמים ח"ב סי' ק"פ תמה טובא על הפמ"ג בזה, והוכיח דאין להתיר רק איסור דרבנן יע"ש. וי"ל דלא פליגי הגדולים דאם יש חשש של ממש של טירוף דעת החולה יש לצדד בזה, וגם באמת לא ברור לי אם הפמ"ג באמת כיון בזה, ועיין ג"כ בתשובת שו"מ ח"ג - ב' סי' ק"פ, בכל אופן אין דעתי להתיר סתמא איסור תורה בשביל חולה שלא יש לבד, אם לא שיש רגלים לדבר שיכול לצמוח מזה ספק פקו"ב, ואין זמן להאריך.

מג. Should Sabbath Prohibitions Be Overridden to Provide Emotional Support to a Sick Relative?

Rambam Maimonides Medical Journal 7:3 (Jul '16), <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5001795/>